

8. Менджул М. В. Створення окремих невідприємницьких товариств в Україні [Текст] / М. В. Менджул // Бюлетень Міністерства юстиції України. – 2012. – № 3 (125). – С. 30–35.
9. Літвіна О. Ю. Правове положення благодійних організацій в Україні [Текст]: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук : спец. 12.00.03 «Цивільне право і цивільний процес; сімейне право; міжнародне приватне право» / О. Ю. Літвіна. – Харків, 2003. – 21 с.
10. Капталан И. М. К определению понятия политической партии как субъекта гражданского права [Текст] / И. М. Капталан // Вестник Пермского университета. – 2012. – № 4 (18). – С. 83–87.
11. Кудрявцева Г. А. Гражданско-правовой статус общественных объединений [Текст] / Г. А. Кудрявцева // Государство и право. – 2005. – № 3. – С. 34–41.
12. Садков А. Н. Можно ли признать религиозную организацию организационно – правовой формой? [Текст] / А. Н. Садков // Новая правовая мысль. – 2006. – №1. – С. 45–48.
13. Борисова В. І. Релігійні організації як невідприємницькі юридичні особи [Текст] / В. І. Борисова // Проблеми цивільного права та процесу : матеріали міжнар. наук. – практ. конф., присвяч. пам'яті проф. О. А. Пушкіна (23 трав. 2009 р.). – Х. : Вид-во Харк. нац. ун-ту внутр. справ, 2009. – С. 17–19.
14. Піддубна В. Ф. Релігійні організації як суб'єкт цивільних правовідносин [Текст]: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук : спец. 12.00.03 «Цивільне право і цивільний процес; сімейне право; міжнародне приватне право» / В. Ф. Піддубна – Харків, 2008. – 22 с.
15. Кокотов А. Н. О статусе общественных организаций [Текст] / А. Н. Кокотов // Правоведение. -1993. – № 3. – С. 19–28.

УДК 347.78(045)

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ РЕЄСТРАЦІЇ АВТОРСЬКОГО ПРАВА В УКРАЇНІ

Циверенко Г.П.,
к.ю.н., доцент кафедри права,
начальник міжнародного відділу

Дніпропетровський університет імені Альфреда Нобеля

Дану статтю присвячено дослідженню особливостей реєстрації авторського права в Україні. Визначено перелік об'єктів авторського права, та прописана чітка процедура реєстрації авторського права.

Обґрунтовується необхідність удосконалення законодавчої бази у сфері реєстрації авторського права для більш безпечної реалізації своїх прав автором.

У статті чітко визначені проблемні питання, які існують на сьогоднішній день у сфері реєстрації авторського права та запропоновано декілька шляхів подолання цих проблем.

Ключові слова: авторське право, об'єкти авторського права, правова охорона, чинне законодавство, літературний твір, Інтернет-сайт, комп'ютерна програма.

Циверенко Г.П. / АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ РЕГИСТРАЦИИ АВТОРСКОГО ПРАВА В УКРАИНЕ / Днепропетровский университет имени Альфреда Нобеля, Украина

Данная статья посвящена исследованию особенностей регистрации авторского права в Украине. Определен перечень объектов авторского права и прописана четкая процедура регистрации авторского права.

Обосновывается необходимость усовершенствования законодательной базы в сфере регистрации авторского права для более безопасной реализации своих прав автором.

В статье четко определены проблемные вопросы, которые существуют на сегодняшний день в сфере регистрации авторского права и предложено несколько вариантов разрешения существующих проблем.

Ключевые слова: авторское право, объекты авторского права, правовая охрана, действующее законодательство, литературное произведение, Интернет-сайт, компьютерная программа.

Civerenko G.P. / CURRENT COPYRIGHT REGISTRATION PROBLEMS IN UKRAINE / Dnepropetrovsk' university name Alfred Nobel, Ukraine

This article is devoted to features of copyright registration in Ukraine. Defines the list objects of copyright and spelled out an accurate procedure for copyright registration.

Substantiates the necessity of improvement legislative base in the field of copyright registration for safer exercising its rights by the author. In the article clearly identified problem questions which exist today in the sphere of copyright registration and invited several options to solve the described problems.

Copyright protects the rights of the creators of original works, whether published or unpublished, including literary, dramatic, musical, artistic, and other intellectual works. This right was first established by the Constitution, «to promote the Progress of Science and useful Arts, by securing for limited Times to Authors and Inventors the exclusive Right to their respective Writings and Discoveries».

Liability for copyright infringement belongs to the person who actually commits the infringement or, in some cases, to the person/corporation who directs the copying.

Features of legal protection of objects of copyright according to legislation of Ukraine. In this article, the authors examines features of providing the legal protection of copyright in accordance with existing legislation. At the same time, in the process of research focus attention on a faults of current legislation, and form the main directions of improvement of legislation in accordance with the international legal standards in the field of copyright protection.

Key words: copyright, copyright, legal protection, legislation, literary work, Web site, computer program.

Основними напрямками духовної творчості народу є наукова діяльність, література і мистецтво. Результати цих видів творчої діяльності, невичерпні за формами, прийомами, способами об'єктивного вираження духовного багатства людини, є предметом правової охорони. Певні суспільні відносини, що виникають у зв'язку з їх використанням, потребують правового регулювання, яке бере на

себе авторське право. В об'єктивному розумінні авторське право – це сукупність правових норм, які регулюють відносини, що виникають внаслідок створення і використання творів науки, літератури та мистецтва. У суб'єктивному розумінні – це сукупність прав, які належать автору або його правонаступникам у зв'язку зі створенням і використанням твору літератури, науки і мистецтва.

Реєстрація авторських прав в Україні – це процес отримання охоронного документа, а саме свідоцтва про реєстрацію авторських прав на твір, шляхом державної реєстрації в Департаменті України. На сьогодні в Україні найбільш затребувана реєстрація авторських прав на комп'ютерні програми; дизайн сайту; контент сайту; пісні; музику; вірші; книги. Крім реєстрації авторських прав користуються популярністю і реєстрація передачі авторських прав на перераховані вище об'єкти авторського права.

На сучасному етапі розвитку української державності одним із головних завдань України є удосконалення існуючої системи правової охорони інтелектуальної власності. Інтелектуальна діяльність, спрямована на збагачення духовного світу людини, є одним із досить поширених видів суспільно корисної діяльності. Її результати у вигляді творів літератури, науки та мистецтва відповідно до чинного законодавства України визнаються об'єктами авторського права і підлягають правовій охороні з боку держави.

На мій погляд, актуальною проблемою для авторів на сьогоднішній день є реєстрація та захист авторських прав на твір. Саме в цій області інтелектуальних прав виникає найбільша кількість спорів, розбіжностей і відвертих порушень. Це пов'язано зі значними суперечностями і неконкретністю правових норм авторського права.

Я вважаю обрано мною тему доволі таки актуальною на сьогоднішній день. Тому що в Україні існує велика кількість питань у сфері реєстрації авторського права, які потребують законодавчого розв'язання. В цій роботі я спробую висвітлити основні проблеми охорони та реєстрації авторського права в Україні, та шляхи їх розв'язання.

Протягом останніх п'ятдесяти років на території сучасної України такі видатні вчені як: Підпригора О.А., Шишка Р.Б., Косак В.М. досліджували, а деякі з них і досі продовжують досліджувати питання, пов'язані з правовими аспектами інтелектуальної власності в Україні, охороною та захистом прав інтелектуальної власності в Україні. Крім того, проблеми авторського права частково висвітлювались в роботах таких вітчизняних та зарубіжних фахівців, як: Антімов Б.С., Дроб'язко В.С., Цибульов П.М. та ін.

У нашій державі у сфері охорони інтелектуальної власності діють як національні нормативно-правові акти (Конституція України, Кримінальний кодекс України, Цивільний кодекс України, Закони України «Про авторське право і суміжні права», «Про охорону прав на зазначення походження товарів і послуг», «Про інформацію» та ін.), так і міжнародні нормативно-правові акти, до яких належать Всесвітня конвенція про авторське право (1952 р.), Бернська конвенція про охорону літературних і художніх творів (1886 р.) тощо.

Основним законодавчим актом України щодо авторського права та суміжних прав є Закон України «Про авторське право і суміжні права». Згідно зі ст. 7 цього Закону суб'єктами авторського права є: автори творів, їх спадкоємці та особи, яким автори чи їх спадкоємці передали свої авторські майнові права. А об'єктами авторського права за ст. 8 цього ж Закону є: твори у галузі науки, літератури і мистецтва, а саме:

- літературні письмові твори белетристичного, публіцистичного, наукового, технічного або іншого характеру (книги, брошури, статті тощо);
- виступи, лекції, промови, проповіді та інші усні твори;
- комп'ютерні програми;
- бази даних;
- музичні твори з текстом і без тексту;
- драматичні, музично-драматичні твори, пантоміми, хореографічні та інші твори, створені для сценічного показу, та їх постановки;
- аудіовізуальні твори;
- твори образотворчого мистецтва;
- твори архітектури, містобудування і садово-паркового мистецтва;

– фотографічні твори, у тому числі твори, виконані способами, подібними до фотографії;

- твори ужиткового мистецтва;
- ілюстрації, карти, плани, креслення, ескізи, пластичні твори, що стосуються географії, геології, топографії, техніки, архітектури та інших сфер діяльності;
- сценічні обробки творів, обробки фольклору, придатні для сценічного показу;
- збірники творів, збірники обробок фольклору, енциклопедії та антології, збірники звичайних даних, інші складені твори за умови, що вони є результатом творчої праці;
- тексти перекладів;
- інші твори.

Автору, згідно із Законом України «Про авторське право і суміжні права», належать немайнові й майнові права, пов'язані зі створенням і використанням творів науки, літератури і мистецтва. Всі авторські права можна поділити на дві групи: особисті немайнові й майнові.

До особистих немайнових прав належить право автора на ім'я. Зміст цього права полягає в тому, що автор може зазначити своє ім'я у творі. Особистим немайновим правом автора є право на недоторканність твору. Зміст цього права полягає в тому, що автор має право протидіяти будь-якому перекрученню, спотворенню чи іншій зміні твору або будь-якому посяганню на твір, яке може зашкодити честі й репутації автора. Особисті немайнові права інтелектуальної власності належать творцеві об'єкта права інтелектуальної власності.

Окрім особистих немайнових прав автору та іншим суб'єктам авторського права належать майнові права. Серед них необхідно виокремити виключне право на використання твору в будь-якій формі і в будь-який спосіб. Згідно із Законом України «Про авторське право і суміжні права» жодна особа, крім тієї, якій належить авторське право або суміжні права, не може використовувати твір, не маючи на те відповідного договору (ліцензії) за винятком випадків, передбачених законом. Виключне право дозволяє використовувати об'єкта права інтелектуальної власності, виключне право перешкоджає неправомірному використанню об'єкта права інтелектуальної власності, в тому числі забороняє таке використання. Для захисту своїх прав автор може використати передбачені законом способи захисту. Інші майнові права інтелектуальної власності, встановлені законом.

Авторське право на будь-який твір виникає внаслідок факту його створення. Для виникнення і здійснення авторського права не вимагається реєстрація твору. Отже, кожний автор, створивши твір, автоматично набуває прав власності на нього. Разом із тим в Україні, як і в інших державах передбачений механізм реєстрації авторських прав. Реєстрацією займається Державна служба інтелектуальної власності в Україні, яка веде облік авторів, реєструє їх твори, видає авторам свідоцтва.

Державна реєстрація авторського права в Україні здійснюється відповідно до Закону України від 23 грудня 1993 року «Про авторське право і суміжні права» та постанови Кабінету Міністрів України від 27 грудня 2001 року № 1756 «Про державну реєстрацію авторського права і договорів, які стосуються права автора на твір».

Реєстрація авторського права в Україні можлива двох видів:

- реєстрація авторського права на твір;
  - реєстрація авторського права на службовий твір
- Для реєстрації авторського права на твір необхідні такі документи:
- заява (викладена українською мовою, що складається за встановленою формою);
  - примірник твору;
  - документ, що свідчить про факт і дату оприлюднення твору (за наявності);
  - документ або копію документа про сплату збору за підготовку до реєстрації авторського

права, або копію документа, що підтверджує наявність пільг;

– документ про сплату збору за оформлення і видачу свідоцтва або копію документа, що підтверджує наявність пільг;

– довіреність, оформлена в установленому порядку, якщо заявка подається довіреною особою.

Заявка на реєстрацію авторського права на службовий твір, крім перерахованих вище матеріалів, повинна містити ще й документ, що підтверджує, кому належать майнові права інтелектуальної власності на об'єкт, створений у зв'язку з виконанням трудового договору (відповідно до ст. 429 ЦКУ).

Розгляд заявки і прийняття рішення про реєстрацію авторського права на твір або про відмову в реєстрації здійснюється протягом місяця від дати надходження правильно оформлених документів заявки. Якщо заявка відповідає встановленим законодавством вимогам, приймається рішення про реєстрацію авторського права на твір.

На підставі рішення про реєстрацію авторського права на твір, відомості про реєстрацію авторського права на твір заносяться до Державного реєстру свідоцтв про реєстрацію авторського права на твір. Датою реєстрації авторського права на твір є дата занесення відомостей про реєстрацію до Державного реєстру свідоцтв про реєстрацію авторського права на твір. Видача свідоцтва здійснюється Державною службою інтелектуальної власності України в місячний строк від дати реєстрації. Свідоцтво видається безпосередньо заявнику, його довіреній особі або надсилається на адресу, зазначену в заяві.

Вищезазначений порядок реєстрації авторського права чітко прописаний в законодавстві України. Тобто українське законодавство закликає нас реєструвати наші авторські права. Але якщо звернутись до Бернської конвенції «Про охорону літературних і художніх творів», то об'єкти авторського права, зазвичай, не потребують реєстрації. Така ситуація викликає непорозуміння – навіщо додатково реєструвати те що і так належить автору? Також виникає питання про те, яка існує різниця у правовому статусі авторів які отримали свідоцтво, та тих, які користуються авторськими правами без свідоцтва, – у кого з авторів буде найвигідніше становище?

Даючи відповідь на ці запитання, потрібно зауважити те, що авторське право виникає незалежно від його реєстрації, така процедура є не обов'язковою. Тож, якщо не має загрози оскарження авторських прав, до реєстрації можна не вдаватись. Автори не зобов'язані подавати заявку на кожний свій твір, але при певних обставинах процедура реєстрації авторських прав, може допомогти їм захистити свої права.

Реєстрація авторського права дає авторові твору наступні переваги:

– при виникненні спірних питань, звільняє автора від необхідності доказування його авторства, тому що реєстрація авторського права автоматично надає презумпцію. Отримана в такий спосіб презумпція слугує звільненням від доказування авторства на твір не тільки в Україні, але також в інших країнах світу;

– закріплює за автором та слугує підтвердженням для третіх осіб володіння майновими правами даного автора;

– дозволяє укладати ліцензійні договори про передачу авторського права;

– дозволяє продавати автору право власності на створений ним твір, тобто слугувати предметом купівлі-продажу його авторського права;

– дозволяє слугувати однією з форм внеску до статутного капіталу підприємства.

На сьогоднішній день можна виділити такі проблеми охорони та реєстрації авторського права в Україні:

– якщо особа яка створила твір, не зареєструє право на нього у встановленому законодавством України порядку, та не отримає свідоцтво про реєстрацію авторського права на твір, є можливість того, що авторські права справжнього автора будуть порушені, то їх повинно буде доводити у судовому порядку;

– на мою думку, в нашій країні не достатньо розвинена законодавча база у сфері інтелектуальної власності, а саме у «розділі» реєстрації, охорони та захисту авторського права;

– остання проблема стосується протиріч у державному та міжнародному законодавстві у сфері інтелектуальної власності, а саме у сфері реєстрації авторського права.

Підсумовуючи вищевикладене, можна зробити наступні висновки. Важливим напрямом розвитку українського законодавства у сфері інтелектуальної власності, зокрема авторського права та практики його застосування, має бути посилення режиму правової охорони об'єктів інтелектуальної власності, у тому числі посилення відповідальності за порушення виключних прав на об'єкти авторського права. Проте вирішувати цю проблему необхідно в комплексі, оскільки потрібно не лише посилити відповідальність, але й розробити ефективний механізм притягнення до неї, зокрема, спростити процедури, які дають змогу довести порушення в цій сфері.

Також вважаю за необхідне усунення протиріч та прогалин в законодавстві України, що стосується регулювання відносин у сфері інтелектуальної власності.

Таким чином, реєстрація авторського права на твір є правом та додатковим засобом охорони своїх творів, але ніяк не обов'язком. В кожному конкретному випадку автор повинен вирішити для себе сам: чи доцільна для нього реєстрація авторського права або він знайде інші способи захисту своїх прав? Як і в кожній ситуації – головне не упустити момент, щоб потім не довелось витратити велику кількість часу аби довести своє авторське право.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бернська конвенція про охорону літературних і художніх творів від 09 вересня 1886 року // Офіційний вісник України. – 2007. – № 75. – Ст. 1247.
2. Всесвітня конвенція про авторське право 1952 року // Офіційний вісник України. – 2006. – № 46. – Ст. 816.
3. Конституція України : Закон України від 28 червня 1996 року // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30. – Ст. 141.
4. Про авторське права і суміжні права : Закон України від 23 грудня 1993 року // Відомості Верховної Ради України. – 1994. – № 13. – Ст. 64.
5. Цивільний кодекс України : Закон України від 16 січня 2003 року // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № 40. – Ст. 356.
6. Про державну реєстрацію авторського права і договорів, які стосуються права автора на твір : Постанова Кабінету Міністрів України від 27 грудня 2001 року №1756 // Офіційний вісник України. – 2001. – № 52. – Ст. 2369.